

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu

דרשו ד' ועוזו

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום חמישי י"א אייר תשע"ט | דף היומי בבלי: בכורות כט.
דף היומי בהלכה: מתחילת סימן שע"ג עד תחילת סימן שע"ד.

מוסר: חפץ חיים כלל ו' אות ה' עד אות ז'.

קנין חכמה הלימוד השבועי: חובת הלבבות שער הבחינה פ"ד 'והשביעית' עד פ"ה 'ואחר כן ישיב אל ליבו'

כל הפקידים במשרד ידעו: אסור לתת משכורת לראש הישיבה! | הפילנטרופ היהודי שפספס את הטיטאניק | צמח המנטה הפלאי בביתו של הגר"ע יוסף זצ"ל | הגר"ח קניבסקי הורה לי: "תגיד להורים שגם ביחס לילדים יש בין אדם לחברו" | 1636

על דא ועל הא

**"תגיד להורים דברים פשוטים" - אמר מרן
הגר"ח שליט"א - "שגם ביחס לילדים יש בין
אדם לחבירו" ושאינ מחילה על זה. וההרגשה
שכביכול ילד שלו מותר לפגוע בו - אינה נכונה!"**

"כמו שבתוכחה לחברו, אדם מהסס קודם אם יאמר ואיך יאמר - כך צריך להרגיש כלפי ילדו"

ההתפייסות שמתפייסים אחד עם השני. וא"כ, בילדים שהיחסים שלהם עם ההורים הם יחסים טובים וחמים, אין צריך לבקש מחילה על כל דבר שפגעו בילד.

• כשנאמרו לרבנו שליט"א דברי להבחל"ח מרן הגרא"ל שטינמן זצ"ל בענין חומר הדברים של בין אדם לחבירו וביזוי תלמידי חכמים, שנענשים כבר כאן בעולם הזה, אמר שזה נכון מאד, והסביר שטעם הדבר הוא, משום שכשחוטאים בין אדם לחברו, החטא הוא כלפי חבירו כאן בעולם הזה, לכך גם העונש כבר מתחיל כאן, משא"כ בין אדם למקום שהחטא כלפי מעלה ולכן גם העונש שם.

• הראיתי לרבנו ספר של חכם אחד על עניני בין אדם לחברו, שהחליט לעשות כן ללא שער עם שמו של המחבר, ואמר רבינו שזה אינו טוב, ספר כזה צריך שידעו מי חיברו

• אחד שאל מדוע כה נענשו תלמידי רבי עקיבא, והשיב רבינו: "כדי שלא ילמדו מהם".

(ע"פ דברי שיח בהר תשע"ד מתוך 'מנחת תודה')

אחד שמרצה להורים בעניני חינוך, אמר לו רבינו הגר"ח קניבסקי שליט"א: "תגיד להורים דברים פשוטים, שגם ביחס לילדים יש בין אדם לחבירו" ושאינ מחילה על זה, ואין שום היתר לבזות או להעליב ילד, וההרגשה שכביכול ילד שלו מותר לפגוע בו - אינה נכונה. וזה דברים פשוטים שאין צריך אפילו לומר זאת!"

והוסיף רבינו, שכמו שאדם שהולך להוכיח את חברו, כמה מהסס קודם אם יאמר ואיך יאמר, כך צריך להרגיש כלפי ילדו: אין דבר כזה שמותר הכל אצל ילד שלו.

ונשאל רבינו, דא"כ לא שבקת חי לכל בריה, שכל הורה יחשוש כלל מלהעיר לבניו, שמא יפגע או יעליב במקום שאסור. וענה רבינו, שבשמים יש הרבה רחמים על מי שידוע שיש כאן ענין של 'בין אדם לחבירו' ומשתדל בזה. ועיקר הקפיידא הוא על מי שעובר בזה בשאט נפש. משא"כ מי ששם על לבו, אין הקב"ה בא בטרוניה עם בריותיו.

ועוד הוסיף, שעיקר התשובה על בין אדם לחבירו זה

את הצ'ק הזה נתן לי רבי חיים קמיל. הסתכלתי על הצ'ק, ולתמיהתי ראיתי שהסכום הרשום עליו הוא 4000 ₪!!! שזה סכום עצום. אני מסתכל עוד על הצ'ק המפליא, ומזהה כי מדובר בצ'ק של ישיבת אופקים. עלה לי חשד שזה היה בעצם צ'ק המשכורת החודשית שלו, שבלאו הכי היא נמוכה מאד...

חשיבות נתינת הצדקה לעני- והברכה שניתנת לתורם

אהרן כהן

"וכי ימוך אחיך עמך" (ויקרא כ"ה, ל"ט)

סיפור מדהים סיפר הרב סלומון, חתנו של הרה"ג ר' חיים קמיל זצוק"ל, המובא בספר 'רבותינו שבדרום':

פעם אחת מתקשר אלי יהודי, ואומר לי בטלפון שהוא נכה, ומבקש שארד אליו למטה לרחוב, כדי לתת לו נדבה.

ירדתי למטה ונתתי ליהודי 50 ₪, נתינה די מכובדת.

אומר לי היהודי בטרוניה של תמיהה: "זה הסכום שאתה נותן לי? תראה כמה ה'שווער' שלך נתן לי". תוך כדי דיבור שולף מכליו צ'ק, ואומר: "את הצ'ק הזה נתן לי רבי חיים קמיל". הסתכלתי על הצ'ק ולתמיהתי, ראיתי שהסכום הרשום עליו הוא 4000 ₪!!! שזה סכום עצום. אני מסתכל עוד על הצ'ק המפליא, ומזהה כי מדובר בצ'ק של ישיבת אופקים.

עלה לי חשד שזה היה בעצם צ'ק המשכורת החודשית שלו, שבלאו הכי היא נמוכה מאד, ומקור המחייה היחיד של המשפחה, ואותו נתן רבי חיים לאותו קבצן...

הסיפור לא נגמר בזה. הרב סלומון מספר, כי לאחר מכן ניגש לחותנו וסיפר על הנכה, שביקש ממנו מעט כסף, ושאל את רבי חיים כמה הוא נתן לו. השיב רבי חיים: "נתתי לו קצת". אומר לו הרב סלומון: "אבל אני ראיתי את הצ'ק, והיה רשום עליו סכום של 4000 ₪". אומר לו רבי חיים: "היהודי הגיע אלי וביקש כסף, ורק זה מה שהיה בכיס שלי באותו זמן, ואת זה נתתי לו. אבל", הוסיף רבי חיים, "שלא תספר לרבנית את הסיפור הזה, כדי שלא תצטער".

הלך החתן הרב סלומון לרב הורביץ, מנהל ישיבת אופקים, ושאל מה פשר הצ'ק שנתן היום לרבי חיים. ואז התקבל האישור שזה המשכורת החודשית שלו.

מספר הרב סלומון את כל השתלשלות העניינים. נאנח הרב הורביץ ואומר: "כל הפקידים בישיבה יודעים, שאין לתת את המשכורת לרבי חיים, אלא רק להביא את הצ'ק הביתה, לרבנית. "היום נכנס פקיד חדש, ולא הספקנו לספר לו על המנהג. וכשראה שרשום על הצ'ק הרב קמיל, הביא את זה לרבי חיים, ולכן הכסף חולק, כי אצל רבי חיים הכסף לא היה כלום, רק תורה!".

הנותן לעני מתברך

במדרש רבה (ל"ד) נאמר: "ד"א ו'כי ימוך אחיך עמך' הדא הוא

דכתיב: (משלי י"ט) 'מלוה ה' חונן דל'",

המגיד מדובנא בספרו 'אהל יעקב' המובא ב'לקח טוב', באר את דברי המדרש הללו על פי משל לעשיר גדול, שהיו לו שני בנים שגרו במדינת הים. האחד עשיר והשני עני. לאחר שנים רבות שלא ראו האחים האלה את אביהם, הגיעה יום אחד איגרת מהאב הגביר, בה הוא מבשר לאח העשיר כי אחיו הקטן הנמצא עמו בבית, עומד להינשא בזמן הקרוב, ובוה הוא מזמין את שני האחים הגרים רחוק, לבוא ולהשתתף בשמחת הכלולות.

ציוה האב על האח העשיר, להביא עמו את האח העני, וביקש ממנו לבל יחסוך בהוצאות החתונה שתהיינה לו ולאחיו בזה, כי כל ההוצאות אשר יעשה בעבור כבוד אביו, ישלם לו האב ממיטב כספו.

כאשר קיבל העשיר את האיגרת הזו, הלך לחנויות שונות, רכש בגדים מפוארים בכסף רב והתכוון לנסיעה.

לפני צאתו לדרך, נזכר שעליו להביא עמו את אחיו העני. מיד שלח אליו שליחים שיביאו אותו אליו, כדי לצאת לנסיעה. העני, שכלל לא ידע במה מדובר, הגיע לאחיו. בפזיזות הודיע לו אחיו שיעלה למרכבה, היות ונוסעים לחתונת אחיהם הקטן. תוך כדי מיעוט דברים, פקד עליו אחיו העשיר לעלות למרכבה ונסעו.

בהתקרב המרכבה אל מחוז חפצם, נשמע הקול בבית אביהם: "שני האחים ובני משפחותיהם הגיעו". כיון שכך, יצאו המחונתנים בלוויית עם רב, ובעלי הנגינה החלו לנגן כדי לקבל את פני הבאים. ראשון ירד העשיר מלובש בבגדי הוד והדר, והמחונתנים שאלו מי האיש הלזה. ויאמרו להם: 'הלא הוא בן הגביר'. אחר כך יצא אחיו, קרוע בגדים, ערום ויחף, וישאלו גם עליו. ויאמרו להם: 'גם הלז הינו בן הגביר, ומקום מגוריו בעיר מגורי אחיו'. הדבר נראה להם מוזר, אך הם שתקו ולא אמרו דבר.

ימי החתונה חלפו ועברו. אחרי שלושה שבועות אמר העשיר אל אביו הגביר, כי לא יוכל עוד לשהות כאן, שכן עליו לחזור לעסקיו. אמר לו האב: "סע לשלום אין איש מעכב אותך להישאר". לשמע הדברים האלה נדהם העשיר, כי ראה שאין אביו חושב לשלם לו את אשר הבטיח. בלית-ברירה פתח פיו ואמר לאביו: "הנה החשבון של ההוצאות הגדולות שהיו לי, כך וכך עולה סך הבגדים שלי, וכך וכך הבגדים שעשיתי לאשתי ולבני, ועוד סכום על הוצאות הדרך". אמר לו אביו: "אינני חייב לשלם לך

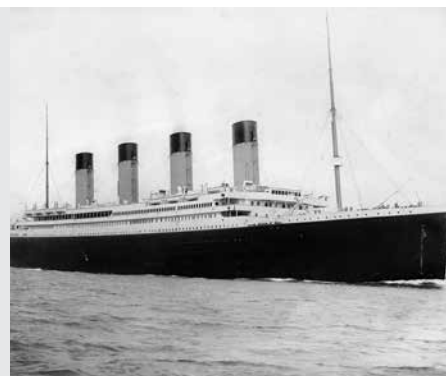
מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה, חוץ ממה שמוציא בשבתות וימים טובים" ואם כן. חובה על האדם להשתדל, שיהיה לכבוד ולתפארת בעיני אביו שבשמים. ואיככה יכנס הוא אל השבת מקושט ומהודר, ויאכל מעדנים, ואחיו העני ישב כמתאבל ויאכל זרעונים? אם אמנם יעשה כן ויתעלם מן העני, יתברר כי כל מה שהוציא בפיזור על התענוגים, לא להתענג על ה', אלא לענג את עצמו.

אז יאמר לו הקדוש ברוך הוא: מה לך לדרוש ממני דבר עבור ההוצאות שעשית? וזוהי משמעות "מלווה ה' חונן דל" - מי הוא המלווה לה' - זה שחונן לדל. לאדם זה מובטח המשך הפסוק: "וגמולו ישלם לו". כלומר, גם מחיר ההוצאה שהוציא על עצמו, גם כן ישלם לו.

מאומה". נזעק הבן ואמר: "הרי אתה הבטחת לי, אשר כל הוצאה שאעשה תהיה על חשבונך!". ענה לו האב: "קרא נא את הדברים בפיר". כאשר כלה לקרוא, אמר לו אביו: "הלא בעצמך קראת, ש'כל ההוצאות אשר תעשה לכבודי אשלם לך'. אם באמת עשית לכבודי, אשאלך איך לא חסת על כבודי, ולא זכרת את אחיך העני להלבישו כראוי? אחרי שהבאת אותו לכאן ערום ויחף, לבוש קרעים ובלויי סחבות, מבלי להתחשב בעגמת נפש שתהיה לי מזה, אין לך ראייה גדולה מזו, כי רק למעןך עשית את כל ההוצאות הגדולות! ומה לך, א"כ, כי תדרוש ממני את ההוצאות?" הנמשל הוא, שהקדוש ברוך הוא כתב איגרת אל האדם, ובה כתוב שכל ההוצאות שיעשה למען כבודו ית' בעונג השבת ויו"ט, הכל ישלם לו. כדאיתא במסכת ביצה (טו, ויקרא רבה ל): "כל

הסיפור היומי

אלפי 'מאושרים' השכילו לרכוש מבעוד מועד כרטיס להפלגת הבכורה של הספינה היוקרתית. גם נתן שטראוס, מגדולי תומכי הישוב הירושלמי היה אמור להיות שם. אך הוא, נעבעך, נעדר...

"גומל נפשו איש חסד" - הפילנתרופ שהפסיד את הפלגת הבכורה של הטיטאניק

(העיר העתיקה). הוא ביקר לראשונה בארץ ישראל בשנת תרס"ה, אך ביקורו העיקרי התקיים בשנת תרע"ב. לא בכדי היה סימנה של השנה תרע"ב, כיון שהרעב שיפקוד את ירושלים כעבור שנתיים, במלחמת העולם הראשונה, החל לתת את אותותיו כבר אז. שטראוס היה אמור לעזוב את הארץ לאנגליה על מנת להמשיך הביתה, לארה"ב, בהפלגת הבכורה של הגדולה שבאניות שנבנו אי פעם, הטיטאניק.

וכך סיפרה לימים בתו (התפרסם ב'עת לחשוב' מתוך הספר 'ועמך כולם'): "כל ההפצרות והתחנונים על ליבו של אבי לחדול מעיסוקו הבלתי פוסק במצבם של תושבי ירושלים, נפלו על אזניים ערלות. הוא פשוט לא יכול היה לנתק עצמו מהעיר העתיקה. בסופו של דבר הוריה של שרה (היינו, אחיו של שטראוס, איזידור ורעייתו, שגם ביקרו בארץ), החליטו לצאת לדרכם בלי הוריי, ועזבו לאנגליה במועד המתוכנן. אבי היה כל כך שקוע בענייני העיר, עד כי בקושי עלה בידו להיפרד מהם. כל ערב היה שב למלון חיוור, עייף ותשוש, ולדברי אמי אפשר היה לחוש את הכאב שהטיל סבלם של יהודי ירושלים בבשרו שלו".

הקשר הנפשי שלו עם אנשי הישוב הישן נוצר ביום אחד כשעשה את דרכו ברחוב 'שער השמים' שבעיר, וכך סיפרה בתו: "עבר לידו אביון קשיש לבוש סמרטוטים כורע תחת שק כבד. אבא מיהר לשלוף מספר מטבעות מכיסו ושם אותן בכף ידו של המסכן, מבלי שאותו אביון אף התכוון לבקש נדבה. האיש לא

107 שנים חלפו מאותו אסון. אין ספור ספרים ומחקרים נכתבו עליו, אך דומה שמבחינתנו הסיפור העיקרי של טביעת הטיטאניק הוא סיפורו של הפילנתרופ נתן שטראוס.

יום רביעי, כ"ג בניסן תרע"ב. 12:00 בצהריים. רב החובל שנחשב לטוב ביותר בעולם, האורד סמית, עזב את נמל סאותהאמפטון באנגליה בדרכו לניו יורק. הוא פיקד על ספינת הפאר הגדולה טיטאניק, כשעל סיפונה לפי הערכה 2208 נוסעים ואנשי צוות. כעבור ארבעה ימים, ביום ראשון בשעה 11:40 בלילה הבחין המלח שניצב על חרטום הספינה בקרחון ענק. הנווט היטה את הספינה שמאלה, ותוך כדי כך היא התנגשה בקרחון הענק שיצר חתך באורך של כמה מטרים בדופן הימני ופרץ את חמשת המדורים הקדמיים. בתוך שעות ספורות תשקע הספינה הבלתי ניתנת לטביעה. בשעה 2:40 בלילה זה יה' סופי. 1517 איש ייסחפו למים הקפואים, רק 712 יינצלו. ומי היו על הספינה המפוארת? אלפי מאושרים שהשכילו לרכוש מבעוד מועד כרטיס במחיר מפולפל להפלגת בכורה בספינה היוקרתית, ביניהם שועי עולם.

גם נתן שטראוס, מגדולי תומכי הישוב הירושלמי היה אמור להיות שם. אך הוא, נעבעך, נעדר. מדוע? שטראוס היה פילנתרופ אמריקני שהתאהב בישוב הישן של ירושלים, בחצרות ובגעסאלאך (סמטאות), בתלמידי החכמים שסעדו את ליבם רק בלחמה של תורה, כי לחם רגיל לא היה, ובילדי הפלא של ההאלטשטאט

הוא ידע שהקב"ה הציל את נפשו למטרה נעלה. הוא הבין שדאגתו והתעסקותו במצוקתם של יהודי ירושלים הרעבים ללחם, הן הן שעמדו כחיץ בינו לבין קבורה בלב ים." "וכי ימוך אחיך עמך" (כה לט), ובמדרש רבה: "הדא הוא דכתיב (משלי יא יז) גומל נפשו איש חסד. היינו, שאיש חסד חושב שהוא מתחסד עם הזולת, אך אינו קולט שהוא בעצם גומל לנפשו. וזהו 'וכי ימוך אחיך', הרי זה נעשה 'עמך' - לטובתך, כדי שתוכל באמצעותו להציל את נפשך. (הרב רפאל ברלזון, יתד נאמן בהר תשע"ב)

פנה להודות לאבא ואף לא אישר את הנתונה בתנודת ראש, אלא שב על עקבותיו במורד הרחוב ומסר את הכסף שבידו לאיש קטוע רגל שישב לו בפתח אחת החצרות. אבי השתאה לפשר התנהגותו של האיש... מעשה זה קרע לו אשנב לעולמם של תושבי ירושלים המיוחדים במינם ולאופיים הנפלא". ובעוד נתן שטראוס מחפש דרכים לעזור ליהודים שכה התחבבו עליו, עזבה הטיטאניק את חופי לונדון. "כל זמן השבעה, אחר אחיו איזידור" (- שטבע עם הטיטאניק), סיפרה הבת, "התנחם אבא במחשבה אחת בלבד, מחשבה שלא עזבה אותו.

קול העם

חברו שבא לעזור לו לאסוף את הקש, אמר לו כשהוא נדהם: "מה שיש לך זה לא קש רגיל! גדל לך קש מיוחד, איכותי! משתמשים בו למצע גידול פטריות. הקש הזה שווה פי כמה!"

"וצויתי את ברכתי לכם"

להאבסת בהמות. חברו שבא לעזור לו לאסוף את הקש אמר לו כשהוא נדהם: 'מה שיש לך זה לא קש רגיל! גדל לך קש מיוחד, איכותי! משתמשים בו למצע גידול פטריות. הקש הזה שווה פי כמה!' "מצע הגידול של פטריות-מאכל הוא המרכיב המרכזי בהצלחת הגידול, מאחר שהוא זה שמספק לפטרייה את חומרי ההזנה. הסכום שדודי הרוויח באותה שנה היה פי שלוש!"

את המעשה הנפלא הבא, שיגר לגליון 'נר לשולחן שבת' (בהר תשע"ד) אחד מהקוראים. "דוד שלי גר במושב 'נתיב השיירה'. לפני השמיטה הקודמת נסענו אליו צפונה להשפיע עליו שישמור שמיטה. הוא לא שמע מעולם על דבר כזה, אך הוא השתכנע ושמר שמיטה עם כל הקושי הכספי - 'גיבור כח' כפשוטו! "במהלך השנה נותר קש בשדותיו, קש שאותו מוכרים

יהלומים מגדולי ישראל

חזרתי למרן ואמרתי לו: כבוד הרב, גם הרב משה וגם אני חיפשנו מכל כיוון אפשרי. אין מנטה. מרן הרהר שניה אחת, ואמר לי: "צא עכשיו ותביא מנטה. עכשיו יש מנטה"

כל מעשי בראשית כפופים לתורה ולעמליה - עדות מדהימה ממשמשו של מרן הגר"ע יוסף זצ"ל

בשמים", "עשבי בשמים", "מיני בשמים", ו"הנותן ריח טוב בפירות". עבור זאת היה מבקש מרן שידאגו עבורו לענפים מהצמח המוכר "נענע מנטה" - מאחר שריחה עז ומורגש ביותר, ולצורך זה נטעו בני המשפחה שתילים מצמח זה באדניות שבמרפסת הבית. לפני שנים אחדות, באחד מערבי השבת, בעיצומו של החורף, קרא הרב לבנו הרב משה שליט"א כשעה לפני כניסת השבת וביקש ממנו: "צא והבא לי מנטה לברכה". כידוע צמח המנטה

את הסיפור הבא סיפר הרב צבי חקק, המשב"ק של מרן הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל במשך שנים רבות. הוא מקדים ואומר, כי ידוע לו שיש שיתקשו להאמין - "אולם אני הייתי שם, ובמו עיני ראיתי ושמעתי". מרן זצ"ל היה מקפיד לברך בקביעות על בשמים בשבת, כדי להשלים מאה ברכות בכל יום. הוא היה מחשב זאת בכל יום ויום בשימת לב מרובה, אומר בקול את חשבון הברכות וטורח להשלים את החסר. בכל שבת היה מברך על "עצי

"מרון הרהר שניה אחת, ואמר לי: 'צא עכשיו ותביא מנטה. עכשיו יש מנטה'.

"צאתי החוצה, והנה באמצע האדנית מתנוסס לו צמח מנטה לתפארת. והיה זה לפלא".

ואכן כך מובא ב'אור החיים' הקדוש פרשת בשלח, שניתנה רשות לצדיקים לשלוט על הטבע, וז"ל ה'אור החיים': "תנאי הוא שהתנה הקב"ה על כל מעשה בראשית, להיות כפופים לתורה ולעמליה, ולעשות כל אשר יגזרו עליהם. וממשלתם עליהם כממשלת הבורא ברוך הוא. ולזה תמצא כמו כן בשמים ובארץ ובכוכבים, בשמש וירח, שלטו עליהם צדיקים יחידים".

(להתעדן באהבתך, פרשת בהר)

עדין מאוד ובימות החורף הוא מתקשה לשרוד. הרב משה יצא לחפש ולא מצא ולו גם ענף אחד. לאחר מספר דקות פנה אליו מרון שוב וביקש ממנו "צא והבא לי מנטה לברכה". הרב משה יצא ושוב חזר עם תשובה שלילית. לאחר דקות מבקש מרון בפעם השלישית את המנטה. הרב משה עמל במשך דקות ארוכות לחפש אך שוב התשובה היתה שלילית.

"מרון פנה אלי", מספר הרב חקק, "וביקש את אותה הבקשה. יצאתי וחיפשתי שוב ושוב מכל כיוון ולא מצאתי. גם אני נשלחתי פעם נוספת, חיפשתי ביסודיות, אך לא מצאתי זכר לצמח זה. חזרתי למרון ואמרתי לו: כבוד הרב, גם הרב משה וגם אני חיפשנו מכל כיוון אפשרי. אין מנטה.

עניינא דיומא

מה הם פיוטי 'אהבה' ו'גאולה'? היכן נהגו לאמרם בתפילה בשבתות שבין פסח לעצרת, והיכן נהגו לשוררם בסעודות השבת?

מאת הרב ישראל יעקב פרבר והרב יהודה לייב שטיסל מח"ס 'המנהג'

מפיהם אנו חיים, כמו רבינו יוסף טוב עלם ורש"י הק', ואחר אשר המה תיקנו לומר פיוטים בשבתות האלו מי יבוא אחריהם לבטל דבריהם. ובספר 'מיכלא דאסוותא' (אות לז) כתב שהגאון רבי יצחק שור אב"ד גוואזיטש זצ"ל היה אומרם במוצאי שבת. והרה"ק מבוטשאטש זצ"ל בספרו 'אשל אברהם' (או"ח סי' סח) מביא, שמדורו של האריז"ל הפסיקו לומר את הפיוטים, כיון שהאריז"ל הבטיח את עם ישראל שלא תהיה עוד גזירת שמד ח"ו על רבים, ולכן נכון למעט מלומר בשבת קודש דברים המעוררים עצב ויגון.

ויש שהקשו על דברי ה'אשל אברהם' מהיכן לקח לומר שיש לנו הבטחה כזו מהאריז"ל שלא יהיו עוד גזירות שמד על ישראל, והרי בשנת ת"ח, שהיא אחרי פטירת האריז"ל, היתה שעת שמד גדולה על עם ישראל ונהרגו אלפים ורבות מעם ישראל, וע"כ בוודאי שראוי לומר אותם הפיוטים לעורר על הגאולה השלמה.

לשורר הפיוטים בסעודת שבת

וכן מציינו לכמה גדולים שהיו אומרים אותם באמצע סעודת שבת, ויש צדיקים שנוהגים לומר את הפיוטים בעת עריכת שולחנם כמובא בספר 'ספרן של צדיקים' שאצל הרה"ק רבי ירחמיאל משה מקאזניץ זצ"ל היה מזמרים את הפיוטים בסעודה, וכך היה גם מנהגו של הרה"ק ה'זרע קודש' מראפשיץ זצ"ל לשוררם בסעודת צפרא דשבתא, וכן המנהג בצאנז ודז'יקוב לזמרם בסעודת שחרית של שבת. והמנהג בבאבוב לזמרם בעת שולחן הפירות בשבת קודש אחר הצהריים לפני תפילת מנחה.

במדינות אשכנז נהגו בשבתות שבין פסח לשבועות לומר פיוטי 'אהבה' ו'גאולה' שנתחברו ע"י רבותינו הראשונים לאמרם בברכת קריאת שמע של שחרית - פיוטי 'אהבה' בתפילת אהבה רבה ופיוטי 'גאולה' בברכת גאל ישראל - לזכרון חורבן הקהילות בעת מסעי הצלב שהיו בזמנם, בשנת ד' אלפים תתנ"ו בתקופה שבין פסח לעצרת, כשהיו הנוצרים בדרךם ללחום עם הישמעאלים ולעלות לירושלים לכובשה, ובדרךם החריבו הרבה קהילות ועיירות מישראל, ורבים מבני עמנו נהרגו עקדה"ש. וכן מובא במהרי"ל ובמחזורים עתיקים.

וכן כתב הט"ז (סי' תצג סק"ב) שנוהגים קצת אבלות בימים שבין פסח לעצרת לזכר גזירת תתנ"ו. ואף אנו מבקשים מהשי"ת שיושיענו מהגלות המר הזה ויזכור זכויותינו ויגאלנו במהרה כימי צאתנו מארץ מצרים אראנו נפלאות (לבוש או"ח סי' תצג, ד).

המנהגים באמירת פיוטים

אבל בקהילות החסידים ההולכים לאורו של הבעש"ט הק' אין אומרים פיוטים אלו, כמו שידוע שהיה מקפיד שלא לומר פיוטים ותפילות בברכת קריאת שמע משום הפסק, וכמובא בשו"ע (סי' סח, א) שיש למנוע מלאומרם משום שהוא הפסק בקריאת שמע. וכן נהגו אחרי הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע ותלמידיו. וכן המנהג בארץ ישראל שלא לומר פיוטים אלו כמו שכתב בספר 'עיר הקודש והמקדש' (ח"ג פרק כה).

ויש מקומות שלא רצו לבטל את המנהג, ולכן אמרו את הפיוטים אחר התפילה, וכך היה נוהג הגאון המהר"ם א"ש מאונגוואר זצ"ל, באמרו שמחבריהם היו הקדושים וגדולים אשר

להארות והערות ניתן לפנות למכון 'המנהג'
במייל: hamenhog@gmail.com

גֶּשֶׁר בֵּין מִרְפְּסוֹת - כִּפְתַח לְעֵנִיין 'עִירוֹב חֲצֵרוֹת'

ומכיון שנחשב כפתח, על הגשר להיות ברוחב ארבעה טפחים לפחות, כרוחבו המינימלי של פתח. ויש אומרים שבכדי שיחשב כפתח קבוע המאפשר עירוב חצרות, על הגשר להיות מחובר באופן שלא ינטל בשבת, או לפחות להיות כבד במידה כזו שמן הסתם לא יסירוהו בשבת; ויש אומרים שאף אם אינו מחובר ואינו כבד הריהו נחשב כפתח קבוע.

[שו"ע שעג, א, ומשנ"ב א, ב רג; ביאורים ומוספים דרשו, 1, 4 ר 5]

מִרוּזַח שֶׁל פְּחוֹת מֵאַרְבַּעַה טַפְחִים - גֶּשֶׁר וִירְטוּאַלִי

מעבר חופשי בין המרפסות. אולם, אם המרחק האווירי ביניהן, ברוחב הרחוב (ובדוגמה הנ"ל - המרחק מדרום לצפון), הוא פחות מארבעה טפחים - מאחר וניתן לעבור מזו לזו בפסיעה רגילה ללא דילוג וקפיצה, אזי גם ללא גשר הרי זה נחשב כאילו יש פתח ביניהן, וממילא גם באופנים האמורים הרי זה נחשב כאילו יש פתח ביניהן.

[שו"ע שעג, א, ומשנ"ב ד, ה, ט רי; ביאורים ומוספים דרשו, 2, 11, וראה שם, 13]

שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת שֵׁישׁ לְבִתֵּיהֶן מִרְפְּסַת מִשׁוֹתֶפֶת - הֲאֵם נִחְשָׁבוֹת כְּחֶצֶר אַחַת לְעֵנִיין 'עִירוֹב חֲצֵרוֹת'?

או לאורך של יותר מעשר אמות - שתי המרפסות נחשבות כאחת, וכל עוד לא עירבו זו עם זו, אסור לדיירי שתי החצרות לטלטל מבתיהם לכל שטח המרפסות. אולם, החצרות אינן נחשבות בגין כך לחצר אחת, כיון שהחצר אינה פתוחה ישירות למרפסת; וכל חצר יכולה לערב לעצמה כדי להתיר את הטלטול מבתי החצר לחצר, ולהיפך; והעירוב המשותף נדרש רק עבור המרפסות.

[שו"ע שעג, א, משנ"ב ה-ז, ושעה"צ ד; ביאורים ומוספים דרשו, 8, וראה שם, 10]

כפי שלמדנו, 'עירוב חצרות' משותף לשתי חצרות ניתן לעשות רק כאשר יש ביניהן פתח או חלון המאפשר מעבר בני אדם או חפצים מזו לזו. ושתי חצרות שמשני צידי הרחוב, ובכל אחת מהן ישנה מרפסת הבולטת מאחד הבתים שבה לרחוב, והמרפסות ממוקמות האחת מול השנייה - יכולות החצרות לערב זו עם זו על ידי הנחת 'גֶּשֶׁר', כגון קרש וכדומה, שיחבר בין המרפסות, ויחשב כ'פתח' המשמש למעבר מחצר לחצר.

בהמשך לאמור: אם המרפסות אינן ממוקמות האחת מול השנייה, דהיינו שיש ביניהן מרחק של יותר משלושה טפחים באורך קיר הבית, כלומר, שהאחת ממוקמת לצד מזרח, לדוגמה, והשנייה לצד מערב; או שיש ביניהן הפרש גובה של יותר משלושה טפחים - אין הגֶּשֶׁר נחשב כפתח, אם משום שאין דרך לעשות פתח בצורה כזו, ואם משום שאין דרך בני אדם לעבור בגשר שכזה, העומד באלכסון או בשיפוע, ואין זה נחשב שיש

בהמשך לאמור: באופן שבו יכולות החצרות לערב 'עירוב חצרות' זו עם זו, ולא עירבו - מלבד האיסור לטלטל חפצים מבתי חצר זו לחצר האחרת, ולהיפך; אסור לדיירי שתי החצרות גם לטלטל מבתיהם אל השטח שבמרפסות אשר מקביל לקו החיבור שלהן זו לזו; ולהיפך. וכל שכן שאסור לטלטל מהבתים אל הגשר, במידה וקיים; ולהיפך.

ואם קו החיבור של המרפסות - באמצעות הגשר, או באמצעות קירבתן זו לזו, כנ"ל - נמשך לכל אורך קיר הבית,

* שתי חצרות שערימת תבן בגובה עשרה טפחים משמשת כמחיצה ביניהן, אסור להאכיל ממנה בהמה בשבת; ואסור אף להעמידה בסמוך לערימה כדי שתאכל, מחשש שיאכילה בידיים. ונחלקו ראשונים אם טעם האיסור הוא מפני החשש שעל ידי אכילת הבהמה תונמך הערימה לפחות מעשרה טפחים, או מפני שהתבן המיועד למחיצה הוא מוקצה.

* מחיצה שהקימו על גבה גשר - למרות שהמחיצה עוברת תחת הגשר, הגשר נחשב כפתח במחיצה - אם רוחבו עשר אמות או פחות; או כפירצה - אם רוחבו יותר מעשר אמות, ובאופן זה מתבטלת כל המחיצה.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

האם מותר לשפוך מים במרפסת כשהם יוצאים דרך המרזב לחצר הבניין?

ופעולה כזו מכונה 'פוחו'.
וכתבו הפוסקים, שהוצאה כזו מרשות היחיד לרשות היחיד, כגון מהמרפסת לחצר הבניין המשותף, ללא 'עירוב חצרות' - מותרת לכתחילה.

[שו"ע שנה, ג, ומשנ"ב לו; ביאורים ומוספים דרשו, 22;
וראה שו"ע שנה, א-ג, ושועה"ר שם, א]

'הוצאה' מרשות היחיד לרשות הרבים, ולהיפך, אסורה מדאורייתא רק בהוצאה ישירה, כגון בהעברת החפץ בידיים, או בזריקתו ישירות לרשות האחרת.
אולם, הוצאה לא ישירה, הנגרמת מכוחו של האדם, וכגון ששופך מים במרפסת שהיא רשות היחיד, על דעת שיזרמו מעצמם ויצאו דרך המרזב לרשות הרבים - אסורה רק מדרבנן.

הלוח היומי

י"א באייר | רבי נפתלי צבי ב"ר מנחם מנדל הורוביץ זצ"ל, מרופשיץ, בעל איילה שלוחה זרע קודש

היום הוא "פורים אנגורה", כפי שמביא רבנו חיים פלאגי זצ"ל בספרו מועד לכל חי (ו' ח'), שבו נהגו באיזמיר-טורקיה משפחות שנעשה להם נס, וקבעו אותו היום פורים לדורות, שלא לומר תחנון, ויש מהם שהסתפרו בו וכו'.

יארצייט:

תקפ"ז: רבי נפתלי צבי ב"ר מנחם מנדל הורוביץ זצ"ל, מרופשיץ, בעל איילה שלוחה זרע קודש.
תקצ"ה: רבי יצחק ב"ר יחיאל מיכל (המגיד מזלוטשוב) יונגרלייב זצ"ל, מראדוויל, בעל אור יצחק.
תר"ד: רבי יהודה צבי ב"ר שמואל זנוויל ברנדווין זצ"ל, מסטרעטין, בעל דגל מחנה יהודה, שארית יהודה ועוד.
תשכ"ה: רבי יצחק אייזיק ב"ר דוב בער קרסילצ'קוב זצ"ל, מפולטובה, בעל תבונה על הירושלמי.
תשכ"ט: רבי חיים יהודה מאיר ב"ר מנחם מנדל הגר זצ"ל, האדמו"ר מוישווא, בעל זכר חיים.
תשנ"ג: רבי אהרן ב"ר יעקב פפויפר זצ"ל, אב"ד קהילת מהרש"א-יהנסבורג, בעל קיצור שו"ע על הל' נדה/הגעלת כלים/בשר בחלב ועוד.
תשס"ג: רבי יעקב יואל ב"ר שרגא צבי גוטמן זצ"ל, משגיח ישי' בית דוד, באר יעקב וחזון נחום.
תשע"ז: רבי שמחה בונים ב"ר אברהם שמואל בנימין סופר זצ"ל, ר"י פרשבורג.

לאדם ירא שמים השומר על לשונו מותר לספר שרימוהו, וכך יוכל להציל את ממונו, ואילו הרכלן הפסיד, משום שאסור לספר לו

הצטרפו אלינו ללימוד היומי ב'חפץ חיים'

שלא לספר למוכר, הוא ישמע בקולו]. הרי לנו עוד הפסד, כאן בעולם הזה, כתוצאה מעוון רכילות. לקונה ירא שמים השומר על לשונו מותר לספר, וכך הוא יוכל להציל את ממונו, ואילו הרכלן הפסיד, משום שאסור לספר לו.

בביאורים ומוספים של 'דרשו' מציינים, שלעיל לגבי נידון דומה - לספר לאדם שפלוגי גזל אותו וכו', לא הסתפק ה'חפץ חיים' אלא כתב להדיא שאם הנגזל הוא רכלן אין כל היתר לספר לו! מדוע אם כן במקרה שלפנינו כתב הח"ח שהדבר צריך עיון? ומביאים את הסברו של בעל 'עלי באר' לחלק בין המקרים, ששם מדובר על גניבה ממש, שזה דבר גנאי, ואילו כאן מדובר על מכירה ביוקר וכדו' שאין בזה גנות כל כך, ולכן הסתפק החפץ חיים.

אגב התנאי של 'תועלת' שהוזכר כאן, מובא ב'ביאורים ומוספים' נידון בענין אסיפת מורות כפי שמצוי בסמינרים, שיושבות יחד כל המורות ודנות על כל בת, כאשר ייתכן שמורה למקצוע מסוים תשמע גנות על בת שאינה טובה במקצוע אחר, ויש אפשרות למנוע זאת על ידי שהמחנכת תשב עם כל מורה מקצועית לחוד, אלא שלפעמים על ידי הדיון בין כל המורות יחד תצא מסקנה ברורה וטובה יותר מפני ש'תשועה ברוב יועץ' - דעת הגר"ח קנייבסקי שכל מה שלתועלת מותר; ואכן כשברור שאין תועלת בשמיעת מורה מסויימת, וכגון שהדיון הוא לגבי בת שאינה תלמידה שלה, דעת הגר"ש אלישיב שאם אין לה תועלת בכך אף לאחר זמן, ראוי שלא תשמע.

בהלכות הנלמדות היום בסדר הלימוד היומי בחפץ חיים, אנו למדים על מצווה נדירה יחסית. בתורה נאמר 'מדבר שקר תרחק', אולם ישנם מצבים שבהם אמירת דבר שבעינינו אינו אמת - לא רק שאין בה איסור אלא אדרבה, היא מצווה.

כלפי מה הדברים אמורים? אדם קנה חפץ, והמוכר רימה אותו - בדמי המקח או בטיב הסחורה וכדו', אולם זהו מצב שבו על פי דין תורה אין הקונה יכול לחזור בו ולבטל את המקח - אסור לומר לו שהמוכר רימה אותו או שהסחורה גרועה או יקרה וכו', כיון שאין בזה כל תועלת עבורו. ולא זו בלבד, אלא אף מצווה לשבח בעיניו את המקח, ואין בזה איסור משום 'מדבר שקר תרחק', וכמו שאמרו חז"ל בכתובות: "הרי שלקח מקח רע מן השוק וכו', הוי אומר ישבחנו בעיניו".

ומה הדין במקרה שבו על פי דין תורה כן יכול הקונה לבטל את המקח ולהחזיר לעצמו את כספו? כאן יהיה מותר לומר לו, בהצטרף מספר תנאים: שלא יגדיל בסיפורו את העוולה יותר מדי; שיתכוון לתועלת, ושבאמת תהיה תועלת - וכגון, אם הקונה איננו 'טיפוס' שילך לתבוע את המוכר, אסור לספר לו, כי ממילא לא יעשה מאומה; וכן, אם הוא משער שהמוכר ישמע לתוכחתו, עליו לנסות להוכיחו קודם.

וישנו תנאי נוסף: אם הוא יודע שהקונה הוא אדם שהולך רכיל, ויספר למוכר שפלוגי אמר לו כך וכך אודות הסחורה שקנה וכו' - כותב החפץ חיים: "צריך עיון אם מותר לספר לאיש כזה את האמת", מפני שהוא מכשיל אותו באיסור רכילות [אלא אם כן הוא יודע שאם יזהירו

כ"ו לעומר

הערצה כלפי הזולת וראיית רק הטוב שבכל אחד, אשר זו מצווה מן התורה, מוסיפים אהבה ותהילה מופרזת לאשר זכה לקיים הלכה זו. ואם תתבונן תראה כי האהובים והנערצים, הם תמיד האוהבים והמעריצים.

(הגר"ח גריינמן זצ"ל - מכתב)

נשתדל לאהוב ולהעריץ את הזולת ולראות רק את הטוב שבכל אחד